

Bogdan Chmielewski
Równonocce i przesilenia

Toruń 2013

ISBN 978-83-231-3158-8

Bogdan Chmielewski

Równonocce i przesilenia

realizacje 2012–2013

fot. Aleksandra Siwek

Bogdan Chmielewski, ukończył studia na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu, uzyskał dyplom w 1970 r. Uczestnik 160 wystaw i imprez artystycznych. Autor 220 interdyscyplinarnych realizacji indywidualnych i zespołowych w Lucimiu w latach 1977–2013. Zajmuje się akcjami, działaniami plastycznymi i parateatralnymi, happeningiem, performance, instalacją, rysunkiem, żywymi obrazami, realizacjami tekstowymi. Członek „Grupy 111-Lucim”. Profesor na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.

Ważne etapy działalności artystycznej: **Wyjście**: Wystawa dworzec PKP – Bydgoszcz Główna; „Poezja na Dworcu” 1975, „Akcja Podróż” (1976); **Przejście – zatrzymanie**: „Akcja Lucim” (1977–1978), Działanie w Lucimiu 1979; **Powrót** (nóstos): działania lucimskie, praca w Lucimiu i poza nim (1980–2013); Nóstos (tęsknota za domem) 1980; współudział w sformułowaniu programu 11 punktów „sztuki społecznej” (1980); Oikomancja – postawa, techniki lokalizacji oraz realizacji na przecięciu współrzędnych czasu i miejsca „domowskazów” (1991); „Bajki wizualne” (ponowne zaczerpnięcie świata) 1994; koncepcja „dobrego miejsca” (chrono-etno-eko-sacro-kosmo-topu) 1995; realizacje oikoniczne – kondensaty adoracyjno-kontemplacyjne (1992–2013); prognoza formacji „nowi cisi” (2000).

Dom w Lucimiu 2012

Kuchnia w Lucimiu 2012

Ostatni wieczór pierwszego lata

CZĘŚĆ 1 - REALIZACJA TEKSTOWA

z cyklu Równonocce i przesilenia

... — *Słowa* — *Słowa* — *Słowa*! I to jest cała z... w...
kształcie, dźwięku, w... i z Tobą myślimy
przeżyli. Niech Ci będą dzięki za dzień każdy
każdą chwilę, niech Ci będą dzięki, żeś nam
czył ozy i uszy, by Twoje piękno zrozumie
nim, jak chlebem. Niech Ci będą dzięki za z
duszy i ciała, za słońce i zdrój, kwiat i jag
zrobij i spoczynek, za pogodę naszych serc!

Zachowaj, Ojciec, nas, co odchodzimy, i to,
zostaje, a z czym żyliśmy tego lata jako bracia
kości i mocy, i zdrowia, byśmy przetrwali i oc
się w radości nowego życia, na bytowanie
Twoim chramie!

Serca nasze, Ojciec, na światy rozszerzaj, my
ze ku Twojej mądrości kieruj i jako w tym

Bogdan Chmielewski, jedna z realizacji **Ostatni wieczór pierwszego lata** z cyklu **Równonocce i przesilenia** – część 1.

30 listopada 2012, godz. 18.00
otwarcie wystawy

Bogdana Chmielewskiego

Ostatni wieczór pierwszego lata

(realizacja tekstowa)

z cyklu *Równonocce i przesilenia*

– część 1

Ostatni wieczór pierwszego lata

Wysłuchaliśmy tego tekstu
wieczorem w kuchni
pod koniec września
w przeddzień wyjazdu
pełen afektacji brzmiał dość anachronicznie
powstał dawno temu na Polesiu
dzisiaj już nikt tak nie pisze
ale mimo to wyjątkowo dobrze przystawał do sytuacji
stary dom od razu zrozumiał – zostanie uratowany
i uspokojony zaczął przygotowywać się do zimy
bo padły wówczas tam te słowa:
Zachowaj. Zachowasz? Zachowam!

BOGDAN CHMIELEWSKI
25 IX 2012 Lucim

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński, Bydgoszcz, ul. Chocimska 5
tel. 608 596 314, e-mail: galeria@autorska.pl, www.autorska.pl

— Powitany bądź, Młodo, co ty ciele uoyas.
 Powitany bądź i błogosławiony głosom i sercom
 na to woyasom, w budo żygoyas. Dajto C, P,
 a, ze to nado pogoyas, ze dajto słowoyas, ze zloty
 dajto, ze to woyas, ze żyto! Słowo s, i koby Towy
 w ty poyas poyas i w nado dajto, ko Taly oboyas
 i, jak to poyas i koby; i Koby Towy nado
 budo to zloty, a w ty Towy uoyas, jak je
 słowo woyas słowoyas, uoyas Towy mado,
 mo i mado. I uoyas, ze jak mado i koby
 i, tak i nado poyas, ze jak słowoyas dajto
 jayoyas na Towy poyas. A woyas nado
 woyas Poyas, budo poyas Towy goyas i mado,
 i poyas goyas!

A nado dajto, Poyas, ze jak mado i koby
 oboyas togo budo, goby ruyas Towy tyto poyas
 dajto poyas i koby, i zachowaj nado, Ojny, jak ruyas
 w dajto, budo!

— Powitany bądź, Młodo, co ty ciele uoyas.
 Powitany bądź i błogosławiony głosom i sercom
 na to woyasom, w budo żygoyas. Dajto C, P,
 a, ze to nado pogoyas, ze dajto słowoyas, ze zloty
 dajto, ze to woyas, ze żyto! Słowo s, i koby Towy
 w ty poyas poyas i w nado dajto, ko Taly oboyas
 i, jak to poyas i koby; i Koby Towy nado
 budo to zloty, a w ty Towy uoyas, jak je
 słowo woyas słowoyas, uoyas Towy mado,
 mo i mado. I uoyas, ze jak mado i koby
 i, tak i nado poyas, ze jak słowoyas dajto
 jayoyas na Towy poyas. A woyas nado
 woyas Poyas, budo poyas Towy goyas i mado,
 i poyas goyas!

A nado dajto, Poyas, ze jak mado i koby
 oboyas togo budo, goby ruyas Towy tyto poyas
 dajto poyas i koby, i zachowaj nado, Ojny, jak ruyas
 w dajto, budo!

Tekst na powitanie wiosny

— Powitany bądź, Poyas, co ty ciele uoyas.
 Powitany bądź i błogosławiony głosom i sercom
 na to woyasom, w budo żygoyas. Dajto C, P,
 a, ze to nado pogoyas, ze dajto słowoyas, ze zloty
 dajto, ze to woyas, ze żyto! Słowo s, i koby Towy
 w ty poyas poyas i w nado dajto, ko Taly oboyas
 i, jak to poyas i koby; i Koby Towy nado
 budo to zloty, a w ty Towy uoyas, jak je
 słowo woyas słowoyas, uoyas Towy mado,
 mo i mado. I uoyas, ze jak mado i koby
 i, tak i nado poyas, ze jak słowoyas dajto
 jayoyas na Towy poyas. A woyas nado
 woyas Poyas, budo poyas Towy goyas i mado,
 i poyas goyas!

A nado dajto, Poyas, ze jak mado i koby
 oboyas togo budo, goby ruyas Towy tyto poyas
 dajto poyas i koby, i zachowaj nado, Ojny, jak ruyas
 w dajto, budo!

— Powitany bądź, Poyas, co ty ciele uoyas.
 Powitany bądź i błogosławiony głosom i sercom
 na to woyasom, w budo żygoyas. Dajto C, P,
 a, ze to nado pogoyas, ze dajto słowoyas, ze zloty
 dajto, ze to woyas, ze żyto! Słowo s, i koby Towy
 w ty poyas poyas i w nado dajto, ko Taly oboyas
 i, jak to poyas i koby; i Koby Towy nado
 budo to zloty, a w ty Towy uoyas, jak je
 słowo woyas słowoyas, uoyas Towy mado,
 mo i mado. I uoyas, ze jak mado i koby
 i, tak i nado poyas, ze jak słowoyas dajto
 jayoyas na Towy poyas. A woyas nado
 woyas Poyas, budo poyas Towy goyas i mado,
 i poyas goyas!

A nado dajto, Poyas, ze jak mado i koby
 oboyas togo budo, goby ruyas Towy tyto poyas
 dajto poyas i koby, i zachowaj nado, Ojny, jak ruyas
 w dajto, budo!

Tekst na pożegnanie lata

... bośmy prędo Tamy &
...!
... Pomie, zły myśli lub ci
... gdzie rękami Tamog ty
... kąd, i zachowaj nam, Ojcu,
... opiekę!

...!
... Pomie, zły myśli lub ci
... gdzie rękami Tamog t
... i zachowaj nam, Ojcu,
... opiekę!

... i cię, za
... i spocynę
... Zachowaj, O
... a z cię
... i moję, i
... w rękach

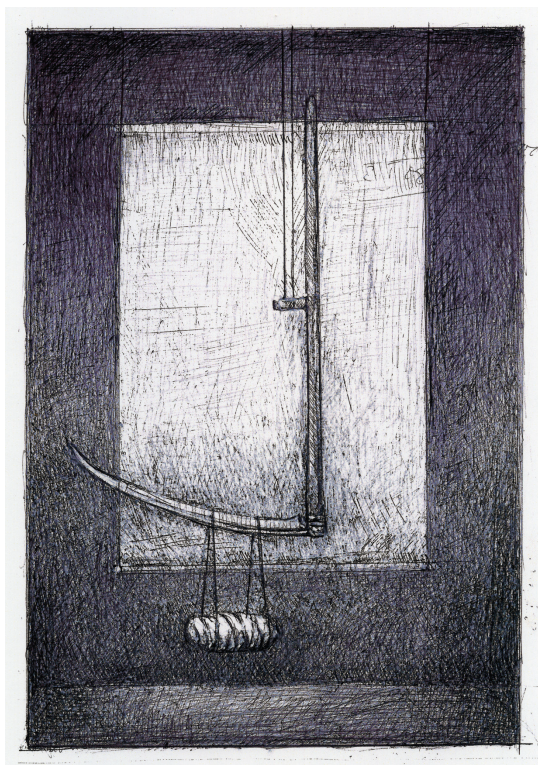
... i cię, za
... i spocynę
... Zachowaj, O
... a z cię
... i moję, i za
... w rękach na
... opiekę!

Zawiniątko

CZĘŚĆ 2

z cyklu Równonocce i przesilenia

Bogdan Chmielewski, Projekt realizacji „Zawiniątko”, rysunek, 2012

„Coraz dłuższe są noce, a jednak z nimi coraz większa pewność cudu. Czarne ptaki zbite chmurą kraczącą nad polami przestają straszyć. Z kominów wzbija się dym uroczyście i spokojnie do góry. Biała równina skrzy śniegiem po nocach dziwnie kojąco. Ktoś niewidzialny dotknął naszego serca – ono ożyło.”

MIECZYŚLAW LIMANOWSKI „ROK POLSKII I DUSZA ZBIOROWA”. Moskwa 1916 (fragment)

31 stycznia 2013, godz. 18.00
otwarcie wystawy
Bogdana Chmielewskiego
Zawiniątko
realizacja z cyklu
Równonocce i przesilenia
– część 2

„Wieczory”

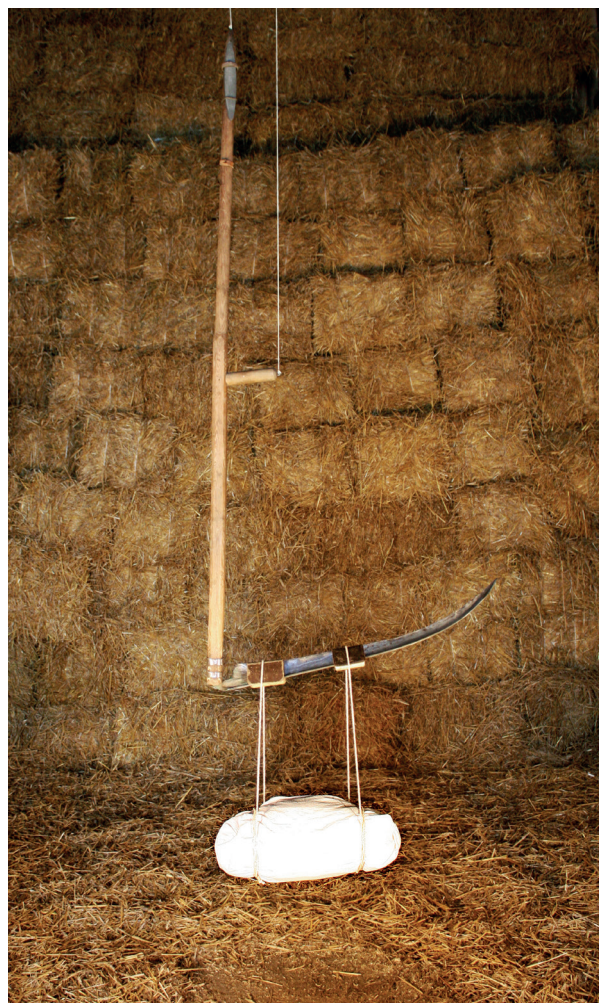
Ile ich już było – u tylu życzliwych ludzi
dary małej, prawdziwej wspólnoty
jak zawsze gwiazdy, mróz, śnieg, szczekanie psów w oddali
i my zgromadzeni wokół białego zawiniątko
słomę, której używaliśmy w tych realizacjach
nazywał profesor Janusz Bogucki „polskim złotem”...
niebiesko-złote wieczory – Wieczory Święte
ramionami wspomnień najczulej objęte...

BOGDAN CHMIELEWSKI
październik 2012 rok

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński, Bydgoszcz, ul. Chocimska 5
tel. 608 596 314, e-mail: galeria@autorska.pl, www.autorska.pl

Lucim 2012

Lucim 2012

„Kotyska”, Lucim 2003

Projekt, rysunek, 2012

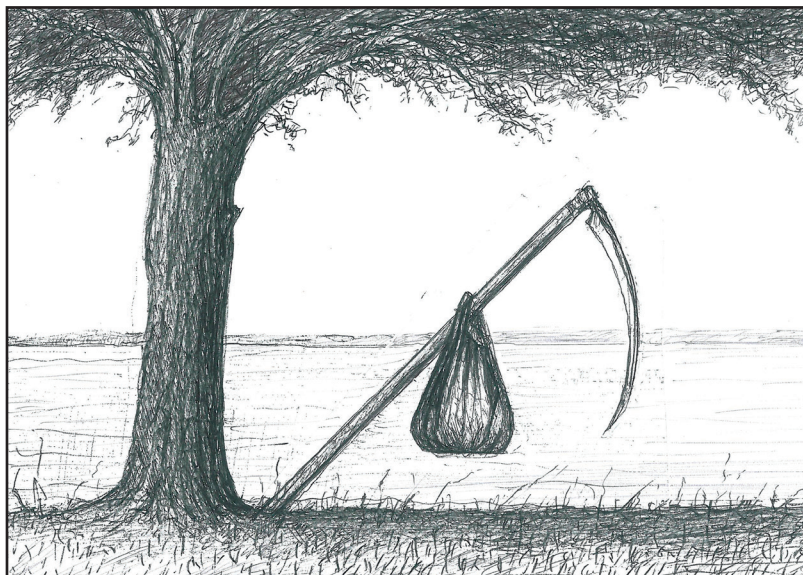

Realizacja „wrzeniowa - siewna”, Lucim - pole, 2013

Realizacja „wrzeniowa - siewna”, Lucim - pole, 2013

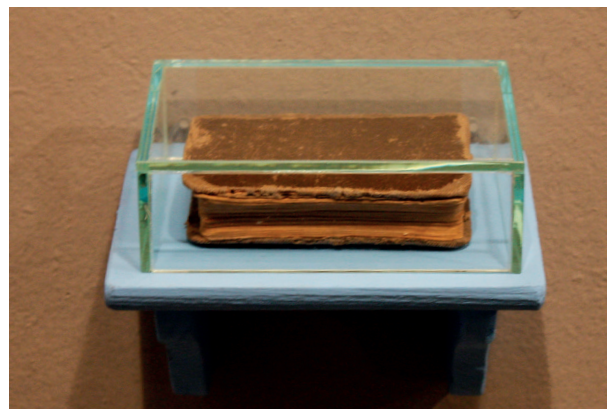
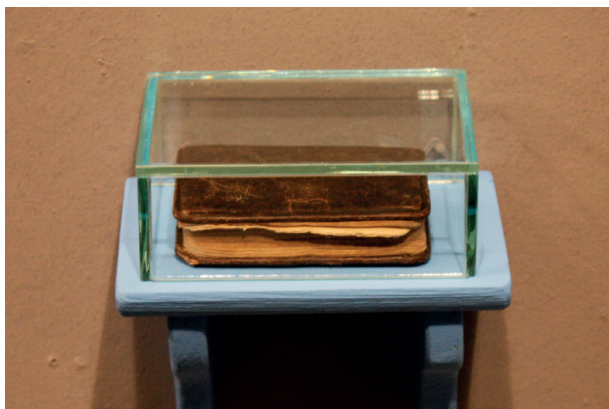

Projekt realizacji, rysunek, 2012

Galeria Autorska, 2013

Polskie zawiniątko w Galerii Autorskiej

(...) Tytułowe zawiniątko przypomina podróżny pakunek, ale i zawinięte i opatulone dziecko. Ów podróżny pakunek zawieszony na chłopskiej kosie zagrożony jest upadkiem i okaleczeniem. To przygodność życia i zawierzenie losowi. Zawiniątko zawiera niewątpliwie coś, co próbujemy w ferworze wydarzeń ocalić i zachować. (...)

W „Zawiniątku” stawką jest ukazanie powszedniości, która w określonych warunkach staje się drogą metafizycznego wtajemniczenia w losy własne i w losy wspólnoty. Dochodzi tu do sakralizacji powszedniości, wręcz zgrzebnej codzienności i ocalenia najważniejszych rzeczy.

„Zawiniątko” ewidentnie odwołuje się i wskazuje na dzieła wielkich poprzedników, upamiętniających na przykład losy polskich wygnańców po kolejnych narodowych powstaniach i zrywach. (...) Jest to zawiniątko z polskich powstań, z biedy, miłości, troski, współczucia.

(...) A więc mamy do czynienia ze świętym zawiniątkiem, choć całkiem zwykłym i pospolitym. Ludzkie sprawy, jak to zdaje się widzieć Chmielewski, nie ocaleją w wielkich metaforach, w pustostłowi, ale w drobnym szczególe, kształcie pospolitej rzeczy. Nie przypadkiem chyba też przedmiot, który eksponuje Chmielewski, związany jest z podróżą. Uciążliwą, powszednią, daną każdemu człowiekowi, który pielgrzymuje z różnym skutkiem po dostępnym sobie świecie.

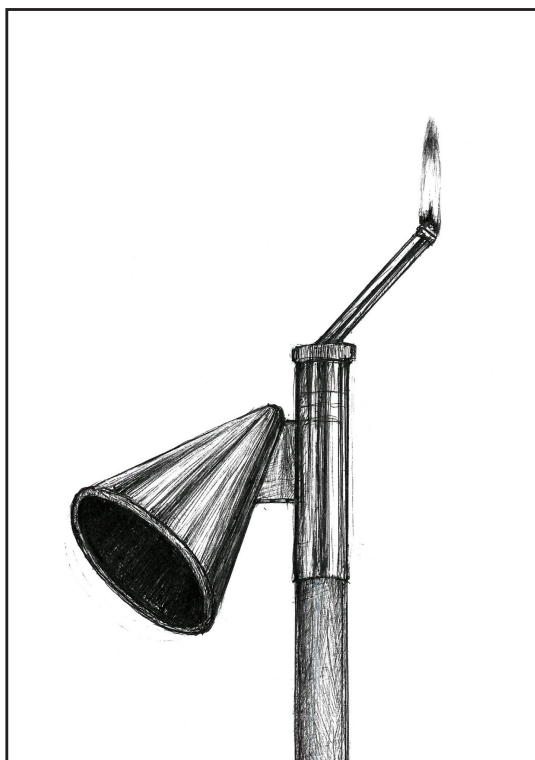
Krzysztof Derdowski

Zrównanie wiosenne

CZĘŚĆ 3

z cyklu Równonocce i przesilenia

Bogdan Chmielewski, „Zrównanie wiosenne” fragment realizacji z cyklu „Równonocce i przesilenia” – część 3, rysunek, 2013

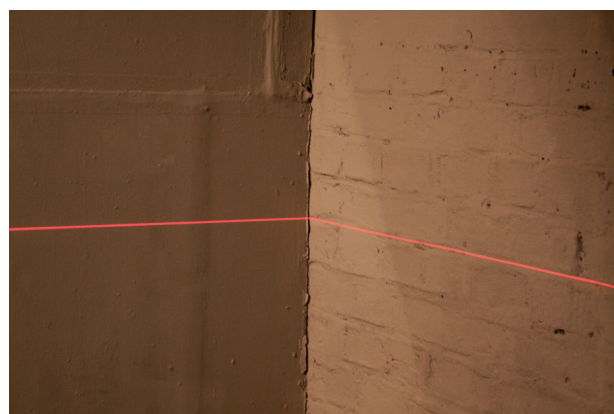
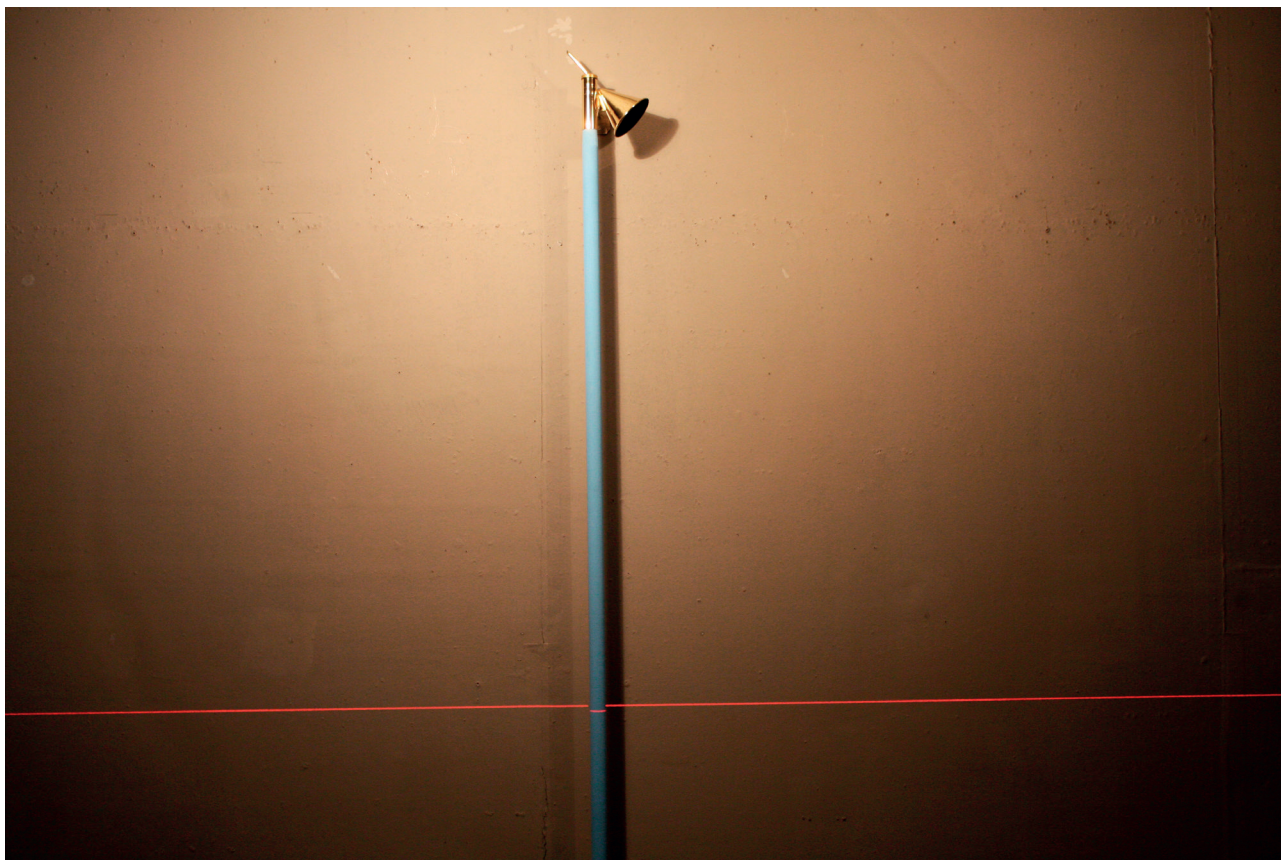
21 marca 2013, godz. 18.00
otwarcie wystawy
Bogdana Chmielewskiego
Zrównanie wiosenne
realizacja z cyklu
Równonocce i przesilenia
– część 3

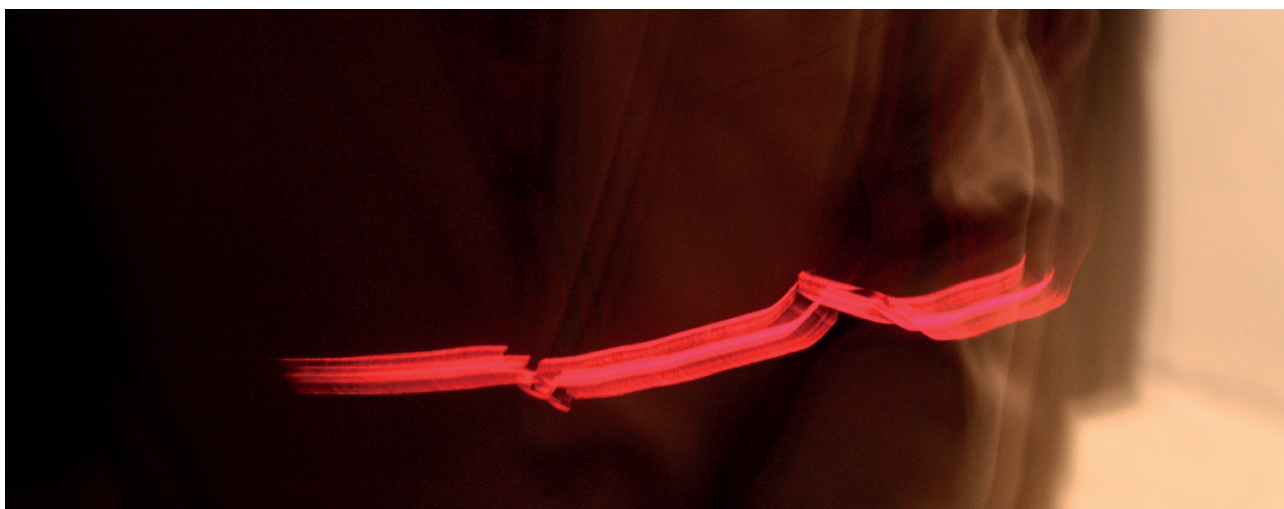
„Zrównanie wiosenne”

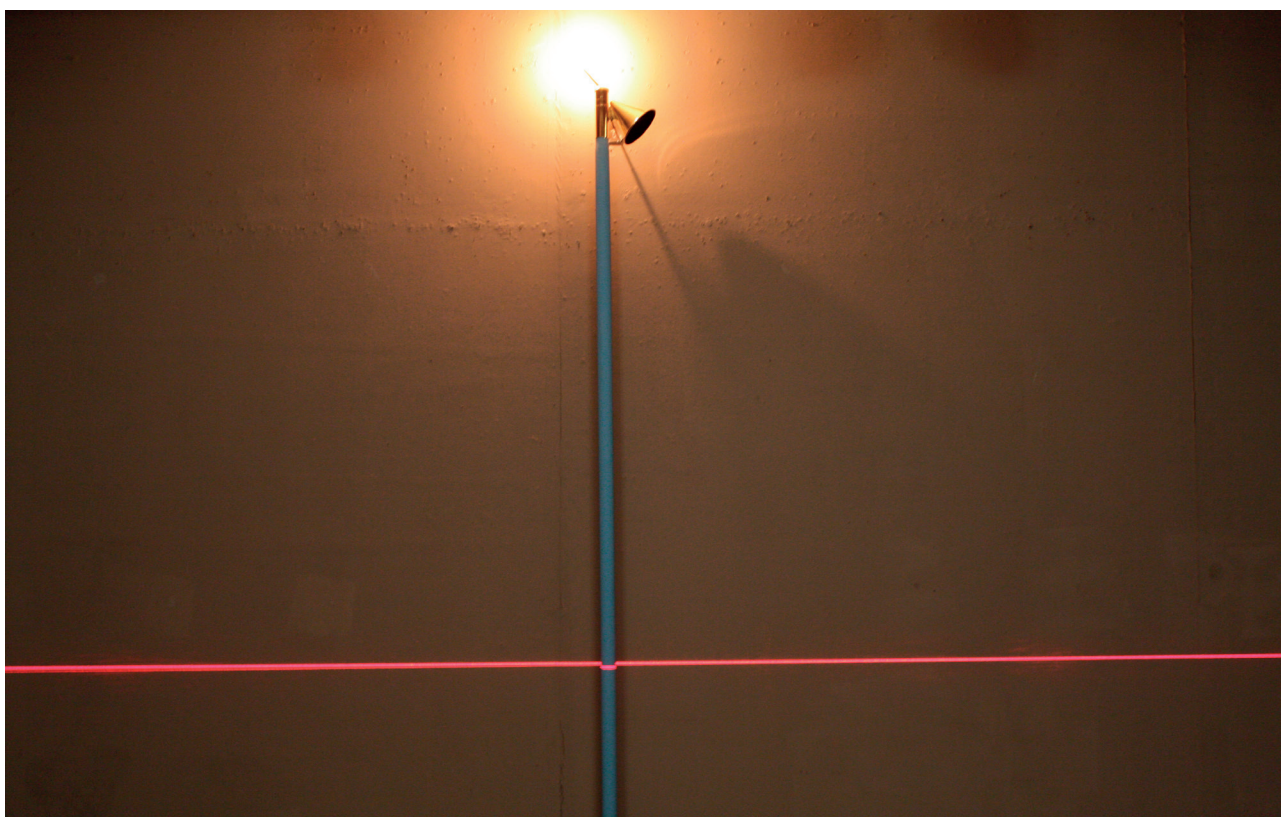
Jak Janus patrzysz na dwie strony
Przyrządzie dziwny bez nazwy
Opiekunie początku i końca
Szafarzu światła i mroku
Wertykalny łączniku
Środka świata
W codziennej krzątaninie
Przecina cię horyzont laserowej linii, która ma dwa końce
Na jednym czai się jeszcze ciemność, na drugim wstaje słońce.

BOGDAN CHMIELEWSKI
styczeń 2013

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński, Bydgoszcz, ul. Chocimska 5
tel. 608 596 314, e-mail: galeria@autorska.pl, www.autorska.pl

Przedmiot wschodu i zachodu w Galerii Autorskiej

(...) Współczesny człowiek żyje mentalnie w znacznej mierze poza łaodem kosmicznym i porządkiem przyrody. Od kosmosu i przyrody oddzielają nas nieomal wszystkie dokonania naszej cywilizacji. Klimatyzatory, telefony, samochody, Internet, telewizja itd. uwolniły nas od zmór odległości i umieściły w porządku cywilizacji, a nie natury. Jak zatem ludziom wygnanym z natury o niej opowiedzieć?

Bogdan Chmielewski pokazał na wystawie jeden przedmiot; przedmiot, który, jak powiedział, nie ma nazwy. Jest to urządzenie służące do zapalania i gaszenia świec w kościele. To po prostu tyczka, na szczycie której z jednej strony mieści się wypustka z płomieniem służącym do zapalania świec; z drugiej zaś strony umieszczony jest kapturek do gaszenia tychże świec. (...) Ten prosty przedmiot nasycił Chmielewski znaczeniem symbolicznym. Wypustka z płomieniem to wschód z jego słońcem i zaraniem; a ciemny, mroczny w swym wnętrzu kapturek do gaszenia świec, to oczekujący wschodu słońca zachód, mroczny i schyłkowy.

Bogdan Chmielewski (...) pokazuje, że żyjemy w przestrzeni nasyconej znaczeniami, na które wystarczy się otworzyć. Żyjemy nadal wśród totemów i znaków wieczności i przemijania. Co chwilę się na nie natykamy, ale jesteśmy coraz bardziej dla tych znaków nieprzeniknieni; impregnowani na to, co nam przekazują. (...)

I oto w Galerii Autorskiej Bogdan Chmielewski pokazał przedmiot, który pozwalam sobie nazwać – przedmiotem wschodu i zachodu. Zwykła tyczka z płomieniem i kapturkiem! Symbol zawieszenia między narodzinami a nicością; między początkiem a końcem. (...)

Krzysztof Derdowski

Piosenka

CZĘŚĆ 4

z cyklu Równonocce i przesilenia

Bogdan Chmielewski, fragment realizacji **Piosenka** z cyklu **Równonocce i przesilenia** – część 4, rysunek, 2013

20 VI 2013, godz. 18
otwarcie wystawy **PIOSENKA** z cyklu „Równonocce i przesilenia” – część 4
Bogdan Chmielewski

Piosenka

Zaśpiewaliśmy tę piosenkę opuszczając mury szkolne
Potem pani Szyperska odprowadziła nas na rozstajne drogi
Długo tam stała patrząc jak rozchodzimy się w różne strony
Dziś przypinam do kurtki trzy tarcze szkolne – wota
Stare tarcze z nowym napisem – żal, smutek, tęsknota ...

10 X 2012 Bogdan Chmielewski

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński, Bydgoszcz, ul. Chocimska 5
tel. 608 596 314, e-mail: galeria@autorska.pl, www.autorska.pl

tęsknota

..... tęsknoty.

Juliusz Słowacki „W Szwajcarii”

..... tęsknota

Maria Konopnicka „Skąd się biorą piosenki?”

..... tęsknota

Leopold Staff „Kogo tęsknota uściska?”

..... tęskno

Antoni Malczewski „Maria”

Tęsknota

Ks. Franciszek Leśniak „Na koniec roku szkolnego”

..... tęsknoty!

Kazimierz Laskowski „Przyszli rabować duszę”.

..... tęsknota

tęsknota

Kazimierz Przerwa Tetmajer „Daleko został”

..... tęsknoty

Teofil Lenartowicz „Improwizacja. Do polskich artystów”.

Tęskno

Cyprian Norwid „Maja piosenka”

..... tęsknię

Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”

smutek

Smutek

Władysław Orkan „Wszystko mija”.

..... smutek

Antoni Edward Odyniec „Pieśń filaretów w styczniu 1824”.

..... smutek

Andrzej Brodziński „Pieśń po straconej radości”

..... smutek

Leopold Staff „Radość i smutek szczęścia i chwili”.

..... smutek

Jan Kasprowicz „Excelsior”.

..... smutek

Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”

..... smutku .

Wacław Potocki „Sielanka”.

..... smutek

ks. Franciszek Leśniak „Na koniec roku szkolnego”.

..... Smutek

Adam Naruszewicz „Do księcia Adama Czartoryskiego”.

Smutku !

Jan Paweł Woronicz „Kolęda na rok 1784”.

..... smutek

..... smutek ?!

Cyprian Norwid „Z listu”.

..... smutek

Kornel Ujejski „Ptasie gniazdko”

..... smutku

Juliusz Słowacki „Rozłżczenie”

..... smutek

Franciszek Karpiński „Do skowronka”

żał

..... żalu

Włodzimierz Wolski „Halka”.

..... żal

Kazimierz Przerwa Tetmajer „Zawód”.

..... żal .

ks. Franciszek Leśniak „Na koniec roku szkolnego”.

..... żal

Michał Bałucki „Dla chleba”

..... żalem

Kasper Miaskowski „Pociecha do żalu”

..... żalu

Franciszek Karpiński „Żale Sarmaty nad grobem Zygmunta Augusta”.

..... żal

Wincenty Pol „Senatorska zgoda”.

..... żal

Władysław Syrokomla „Trędzłowe”

..... żal

Stanisław Wyspiański „Niech nikt nad grobem nie płacze”.

..... żal

Tadeusz Miciński „Kiedy odejdę w dal”.

Członek zespołu *Dynioband* wykonuje „Piosenkę na zakończenie roku szkolnego” ks. Franciszka Leśniaka z wokalną pomocą Hanny Strychalskiej

Przemijanie w jednej chwili

Tym razem przedmiotem refleksji artysty stał się czas upływający linearnie i ściśle związany z dojrzewaniem i rozwojem. Wiszące na ścianach tarcze szkolne odwoływały się do wzrastania i dojrzewania człowieka w dzieciństwie, młodości oraz w daleko rozciągającej się dojrzałości. I jak w poprzednich realizacjach cyklu główny wysiłek artysty skupia się na tym, by jak najprostszymi środkami zatrzymać widzów, a może lepiej powiedzieć świadków, wokół refleksji, którą twórca chce wywołać. (...)

Umieszczenie w małej przestrzeni Galerii Autorskiej doświadczeń wielu lat edukacji i przemijania powoduje, że wydarzenia życia są tu niezwykle blisko siebie, namacalnie dzieciństwo sąsiaduje z młodością, a młodość nieuchronnie z tym, co po młodości wie-dzie nas do kresu. To wszystko w Galerii Autorskiej dzieje się jednocześnie, jest mgniemieniem tej samej tęsknoty, tego samego żalu i smutku.

Niewątpliwą zaletą prezentacji Chmielewskiego jest narzucający się widzowi spokój i umiar odautorskiej refleksji. Odwagą natomiast wykazuje się Chmielewski, balansując między poważną refleksją o przemijaniu a banalnym sentymentalizmem. Udaje się artyście zachować prostotę refleksji i asocjacji bez popadania w sentymentalne westchnienia. I to jest niewątpliwie sukces, bo granica jest tu cienka między wzruszeniem i refleksją głęboką a banalną i trywialną.

Krzysztof Derdowski

Przepowiednia

ANEKS

z cyklu Równonocce i przesilenia

Bogdan Chmielewski, **Przepowiednia**, fragment realizacji, 2013

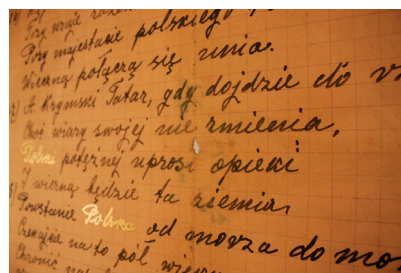
26 IX 2013, godz. 18.00
– otwarcie wystawy
PRZEPOWIEDNIA
(aneks do cyklu „Równonocce i Przesilenia”)
Bogdan Chmielewski

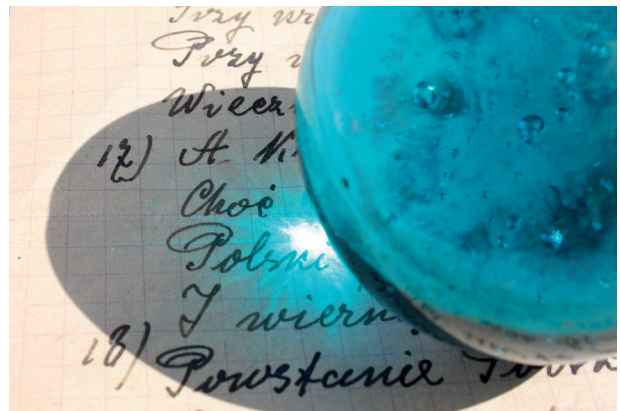
Przepowiednia

Jeszcze nie
kiedy my
coś przez
liczne wieki
nie rzucim
podnieś rękę
uciekamy się
daj nam dzisiaj
za tyle lat wierności i służby
spełnienie starej wróżby?
Pozółkły papier, złote litery
czterdzieści i cztery.

27 I 2013
BOGDAN CHMIELEWSKI

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński, Bydgoszcz, ul. Chocimska 5
tel. 608 596 314, e-mail: galeria@autorska.pl, www.autorska.pl

PROJEKT

Galeria Autorska Jan Kaja, Jacek Soliński

PRZYGOTOWANIE DO DRUKU

Jacek Czekala

FOTOGRAFIE

Bogdan Chmielewski

© Copyright Wydawnictwo Naukowe UMK
Toruń 2013

ISBN 978-83-231-3158-8

